

Joka XV.

(részletek)

Egérítatás

Flaré és Nyica sok mindent megcsodált, de amikor már azt hitték, mindent láttak, Örzse megmutatta nekik az éléskamráját is. No, az volt csak a csoda a két vendégnek! Flarénak még a szája is tátva maradt a polcokra tekintve.

Legfelül sok-sok süvegcsukor sorakozott katonás rendben. A fali horogokon jó illatú füstölt kolbászsok lógtak: vékonyabbak és vastagok is. Ennek a szobának szabálytalan kövekből volt kirakva az alja, de oly ügyesen, hogy mégis szinte szomszédjához ért valamennyi kő. Fönt a magasban a falon két apró nyílás – afféle kisablaknak való – volt vágva a falon. Ezeket belülről, keretre feszített hófehér vászon fedte.

– Kétsoros, aprószövésű – magyarázta Örzse –, hogy a legyek be ne jussanak. Kívül meg néhány vastag rácsrostély is van, a torkos macskák s idegenek távoltartására. Jól szellőzik a helyiség. A pince után itt van a házban a leghűvösebb. Télen persze felrakjuk az ablaktáblákat.

Rövid tartózkodás is elég volt rá, hogy Nyicának is megtapasztalják: csakugyan légjárta... és légy-nem járta hely volt ez a kamra.

Örzse készségesen megemelte a nagy bödönök tetejét, hogy belenéz-hessenek. Zsír volt bennük. Nem voltak híján sóban, borsban sem. Egy madzagon fokhagymafüzérek, más madzagon szép piros paprikakoszorúk lógtak. A kosárka meg tele volt tojással. Egy köcsög színültig volt finom tejföllel. Azt, hogy finom, könnyen kitudhatták. Örzse merített nekik egy-egy kanálnyi, hogy megkóstolják. Mutatta a kisebb-nagyobb zsákocskákat is. Mák, fehér- és tarkabab, lencse, dió és mogyoró került a szemük elé.

– Tudod, az a baj – panaszkodott Örzse Flarénak –, hogy folyton kóstolgatni kell, nem dohosodott-e, nem avasodott-e meg, mert akkor menteni kell, ami még menthető belőlük. Én már nagyon unom az állandó kóstolgatást. Legalább most, nem segítenél rajtam? Nem vizsgáztatnád le most te a mogyoró és a dió belét? Ott a törő, ha vállalod.

– Nagyon szívesen, Örzse néni.

– Köszönöm angyalom, de aztán ne csak felülről vegyél, mélyebbről is! – mosolyodott el.

Magához húzta Nyicát, hogy együtt figyeljék vidáman, hogy a kislány milyen komolyan veszi a feladatot. Csakugyan mosolyfakasztó látvány volt, ahogy gyors ütemben kapkodja szájába a lecsupaszított magokat, majd tudós fejet vágva rágcsálja egyiket a másik után. Nyicának tetszett Örzse szelíd tekintete, amivel szinte simogatta Flarét, de a felcsillanó könnycsepp sem kerülte el a figyelmét, a szeme sarkában. Már épp rá akart szólani, hogy hagyja abba a kóstolgatást, amikor a kislány magától is abbahagyta.

– Aaztaaa! – kiáltott föl – s a szemben levő polchoz szaladt.

Csuprokkal volt tele. Mindegyiknek egy-egy kép volt az oldalára festve. Nagyságra egyformák voltak, de más-más gyümölcs volt rajtuk. Igaz, volt színes ábra, ami több csupron is ott díszelgett.

– Te festetted, Örzse néni? Mik ezek?

– Bizony, hogy én! Aki nem tud írni, tudjon legalább rajzolni. Anynyira egyformák, hogy különben nem tudnám, hogy melyikben van a szilva-, melyikben a baracklekvár, az alma-, cseresznye- vagy a körtekompót, a savanyított erős paprika, a torna... Képzeld csak, milyen

kalamajka lenne, hogyha szilvalekvár helyett tévedésből reszelt tormát tennék egyszer a gombócba.

Ezen aztán nagyot nevettek.

– Persze rögtön észrevenném, amint kinyitottam, de a folytonos nyitogatástól hamar tönkre menne minden, akkor pedig hiába dolgoztam. Mert nehogy azt hidd, hogy könnyű munka ám a lekvárfőzés! Tudod mit? Jövőre majd kölcsönkérek apukádtól és segítesz nekem, akkor meglátod. Persze nem ingyen. Majd lekvárban fizetlek.

Flaré azonnal lelkendezett.

– Ábrákat is festhetek majd? Lehet, hogy azt is tudok.

– Nem próbáltad még?

– Eddig még nem, de szerintem menne... Ugye, menne, Nyica?

– Azt hiszem, kis gyakorlással, bizonyosan. Flaré nagyon ügyes! – dicsérte Örzsenek.

– Akkor feltétlenül festeni fogsz az új csuprokra, meg a régieket is át kell festeni, ha más kerül beléjük. Jó is lesz, mert én nem vagyok ügyes, más nem is biztos, hogy minden képet felismer.

– Dehogynem! – tiltakozott Flaré. – Ügyes vagy Örzse néni! – vigasztalta együttérzőn, s hogy bizonyítsa állítását, sorra olvasta a képeket.

– Alma, alma, alma, körte, körte... ez mind szilva, ez vagy cseresznye, vagy meggy..., de inkább meggy lesz... olyan meggyszínű. Ezek lesznek az erős paprikák... az a gömbölyűfajta. Ezek meg itt... – képedt el. – Örzse néni! Te darazsakat is savanyítasz?

– Az nagy csacsiság lenne, nem igaz? – nevette el magát Örzse. – Azokat méhecskének festettem, mert méz van bennük... Tudod, én nem vagyok olyan okos, mint az apukád. Ő még írni is tud. Neki elég lenne ráírni néhány krikszkraksz vonalat, s még évek múltán is tudná melyikben, mi van. Nem kéne annyit bíbelődnie a festegetéssel... Tudod, a mézet nem tudom, miképp kell festeni – simogatta meg Flarét.

A kislány úgy hitte, hogy elkésértette Örzse nénit, akit egyre jobban kedvelt, így újra serényen sorolta a képek megfejtését. Most a cserépfalaskák ábráit nézegette.

– Paradicsomok..., málnaszemek..., virágok, fehér virágok – jött zavarba.

– Bodza – segítette ki Nyica.

– Bodza, bizony! – mondta Örzse. – Finom bodzaszörp. Ilyet tavaly készítettem először. Bali bácsinak nagy kedvence lett. Viszünk is egyet belőle, hogy ti is megkóstoljátok. A testvérednek is biztos ízlik majd... Gyertek, nézzük meg a baromfiudvart, aztán ülünk ki a kerti asztalhoz, ott várjuk meg a fiúkat!

Kivitték, és letették a palackot a kinti asztalra, ami fölött ernyő feszült. Akkora, hogy a padokra is árnyat vetett. Csodaszép rózsalugas ölelte. Onnan elsétáltak a ház mögötti elkerített részre, ahol újabb ámulatba estek.

Ahogy Flaré később Mamónak mesélte, mindenféle kövér madarakat láttak. A tyúkok, kacsák még csak rendben voltak, libát is látott távolról korábban, de ott voltak azok a dühös, lifegő bőrű, kopasznyakú állatok, még a csőrükön is nőtt valami lelógó. Olyanok voltak, mintha taknyosak lennének. És – képzelj, Mamó – ennek a rondaságnak az a neve, hogy pulya, mintha valami gyerek lenne. Még becézik is: pulyka... És megeszik!

Szegény Flarének valóságos rémálomnak tűnhetett a baromfiudvarban tett látogatás. Előbb az egyik kakas akarta megcsipkedni a lába szárát, Nyica ugrott védelmezőn elébe, és Örzse néni csapott ökelme felé néhányat a seprűvel, ami végül jobb belátásra, távozásra bírta. Aztán a gúnár rohant felé fenyegetően, amikor lehajolt a kis lábához. A két nő azonban védőpajzsként tornyosult eléje. Aztán jöttek a pulykák, akik nemcsak rútak voltak, hanem fújtak is rá. Már csaknem elpityeregte magát, amikor aztán hatalmas öröm érte. Először nem is fogta fel.

– Ott van az a három kas – mutatott Örzse az eperfa árnya alá. – Az a tietek. A mi ajándékunk nektek. Négy tyúk és egy kakas van bennük. Régen vágytok rá – ölelte magához az elsápadó Nyicát. – Majd felrakatom hazafelé a szekérre.

– De ezt mi nem fogadhatjuk el. Ez nagyon nagy érték – tiltakozott Nyica.

– A ti Jokátok, annyi jót tett velünk... Egyszer hadd tegyünk mi is valami jót viszonzosan.

– Mi jót tett Apu? – kíváncsiskodott azonnal Flaré.

– Ember nem tett még velünk annyi jót, mint az édesapád. Legyen elég ennyi. A kasokat pedig hazaviszitek! – mondta ellentmondást nem tűrő hangon.

Nem sokkal azután, hogy leültek a kertben, Mirkó szaladt oda hozzájuk.

– Gyere, Flaré! – kiabálta már messziről. – Bali bácsi felültet a lóra. Apa megengedte, hogy lovagolhassunk... Van két kiscsikó is. Gyönyörűek, a kezedből esznek – lihegte.

Így aztán a két nő végre egyedül maradt. Nyica szeretett volna rákérdezni Joka jótetteire, ami ekkora hálával tölti el Borba Bálintékat. Szerette volna megérteni, mi készítheti arra ezt a tehetős házaspárt, hogy éppen velük, mások által lenézett cigányokkal barátkozzanak, s ennyire kedvesen bánjanak. Örzse azt mondta „annyi jót tett” velük Joka. Ezek szerint többször is jókodott velük, máskülönben nem „annyi jót”, hanem „akkora jót” mondott volna. Márpedig neki mindenképpen tudnia kell. De mi módon tegye fel a kérdést, anélkül hogy megsértené ezt a barátságos asszonyt.

Örzse pedig, mintha csak gondolatolvasó lenne, megszólalt. Ő is ezt a félve feltett kérdést fogalmazta magában percek óta.

– Joka nem mesélte el, hogyan találkozott először Bálintommal?

– Nem! – felelte Nyica a legőszintébb csodálkozással – hiszen most döbbsen rá, hogy erről egy árva szót se hallott.

Örzsének nagyon jól esett ez a tájékozatlanság, még az eddigieknél is rokonszenvesebbé tette előtte Jokát. Pedig annál rokonszenvesebbé lenni már csak alig-alig lehetett.

– És arról, ami a keddhelyi vásárban történt Balival? Arról se mesélt?

– De, igen. Elmondta, hogy sok más ember mellett a férjedet is becsapta egy csaló. Elmesélte, hogy egy szivacs-golyó-keverő játékban a gazfickó mindig kilopta a pohárcák alól a golyót, így bármelyikre is böktek, mindig csak ő nyert. Szerencsésre azonban épp időben lelepleződött és a becsapottak, meg a nézők úgy felháborodtak, hogy jobbnak látta visszaadni, amit addig elnyert.

– Csak ezt mondta? És épp így? – csodálkozott Örzse.

– Ennyit mondott és nagyjából így. Ez volt a lényege.

– És azzal nem büszkélkedett el, hogy a nagy okosságával ő szerezte vissza a becsapottak pénzét? Micsoda ember?! Nem akarta, hogy tudjátok – állapította meg Örzse.

– De nekem tudnom kell! – szakadt ki kétségbeesetten Nyicából.

– Hát persze, hogy tudnod kell – ölelte magához a már a könnyeivel küszködő cigánylányt. – Tudnod kell, és én el is mesélem.

Azzal sorra elbeszélte, hogy miképp tette csúffá az ő egykor részeges ura Jokát. Becsapta és még ostorral is ütlegette. Joka mégis, amikor azt látta, hogy magatehetetlenre itta magát, szépen hazafuvarozta. Még a maradék pénzét sem vette el, pedig a munkájáért járt volna valamennyi. Aztán elmesélte azt az esetet is, amikor másodjára találkoztak. Hogy képes volt első kérésre megbocsátani, s hogy angyalok szaván szólt Bálinthoz. Pontosan felidézte, hogy mit és hogyan mondott, mert Balit részletesen kifaggatta erről. Többször is. Annyira nehéz volt elhinni, hogy pár mondattól ennyire megváltozzon a viselkedése. Nemcsak amit mondott, hanem ahogyan mondta, az volt különös – ezt mondta Bálintom, de olyan áhítattal, mintha csakugyan angyalt hallott volna. És attól

kezdve – magad is láthattad – még itthon sem iszik tömény italt. Bort is csak, ha én kínálom... De két pohárnál többet abból sem fogad el...

Példákat is mesélt arról, milyen durván viselkedett vele Bali, mielőtt Joka a barátjává nem fogadta. De attól a beszélgetéstől kezdve, mintegy varázsűtésre visszakapta az ő szerelmes férjét.

– Lehet, hogy ez valami cigány bűbáj, tényleg varázslat? – kérdezte, de legyintett is egyet, mielőtt Nyica válaszolhatott volna. – Mindegy is! De én mégis inkább azt hiszem, hogy egy angyal, aki barna bőrbe öltözött, hogy cigánynak álcázza magát... Keddhelyen pedig lehet, hogy Bali életét (az életünket) is megmentette – vette fel újra a beszélgetés korábbi fonalát. – Bálintom bevallotta nekem, hogy milyen sötét gondolatok érlelődtek benne, közvetlenül akkor, amikor Joka közbeavatkozott.

Ezután lépésről lépésre elmesélte Joka okoskodását és tetteit, aminek végén minden lóvá tett embernek visszaszerezte a pénzét. A csalók pedig rács mögé kerültek.

– Balimnak nemcsak a pénzét, a becsületét is visszaszerezte – tette hozzá –, mert ő annyira kétségbeesett, hogy a mások által rábízott pénzt is feltette, és elvesztette... Hanem csoda egy ember ez a te Jokád! Se szégyenével nem panaszkodik, ha mást kellene gyaláznia vele, se hősiességével nem dicsekszik, ha ez által mást hozna szégyenbe.

Miközben végig figyelte Nyica arcát, egyre szebb lett az a lány. Az arca áttüzesült, a szemei felcsillagosodtak. Minden jó szó, amivel Jokát illette, fokozta a büszkeségét, mintha csak őt dicsérte volna, mégis valamiféle fájdalom lengte körül. Amikor azt mondta, hogy a „te Jokád”, a lány megfogta, megszorította, majd megsimította a kézfejét. Balitól már tudott Joka és Nyica egymás iránti érzelmeiről, de most igazolva látta, hogy egy magát reménytelen szerelmesnek tartó, szeretetre méltó teremtes ül mellette. Mindketten nagyon megérdemelnék egymást. Ahogy a gyerekekkel bánik, az is példaszerű. Eltökélte, hogy segíteni fogja az ügyüket.

Nyica épp azon gondolkodott, hogy mily nagyon szereti ez a nő a férjét. Képes lenne ő is így szeretni Janót, ha feleségül fogadná? Nem kellett sokat töprengenie a válaszon, hisz eleve érzi, hogy igen.

Örzsé szólt hozzá. Nem figyelt rá kellőképpen. Félre is értette mit kérdez.

– Hogy látod? Szerinted is szépen élünk? – hangzott a kérdés, ami Bálint és Örzsé érzelmi kapcsolatának megítélésére vonatkozott.

– Szépen éltek, mindenetek megvan – felelte Nyica, akaratlanul is rossz irányba terelve a szót.

– Sajnos nincs meg, rosszul látod. Mit ér ez az egész – mutatott bánatosan körbe –, ha a legfontosabb hiányzik az életünkben. Bárhogy fohászunk érte, elkerül a gyermekáldás bennünket. Balim is talán azért fordult az italhoz. Most viszont már újra olyan, mint régen. Így elhitette magával, hogy most biztos kiérdemli majd azt a kislányt vagy kislányt, aki édesapjának szólíthatná... De hát elszaladt felettünk az idő! Lassan öreg leszek az anyasághoz... Kár, hogy ilyen öreg vagyok már – kezdett szipogni.

– Az a baj, hogy fiatal vagyok – kezdett Nyica is vallomásba. – Senki a világon nem szeretheti ilyen igaz szerelemmel – beszélt Janóról, anélkül, hogy nevét, amit itt Jokaként emlegetnek, kimondaná. – Velem se tett senki férfi – rajta kívül – jót életemben. Olyan okos, mint a Nap, ebben pedig mégis buta. Nem akarja elhinni, hogy még vénkorában is szerelemmel szeretném. Mert, hogy jócskán fiatalabb vagyok, mint ő. Hát aztán!? Érzem, tudom, hogy ő is szeret, de azon van, hogy inkább korban hozzám illőhöz menjek feleségül. Még mesterkedni is fog ezen. De nekem nem kell más! ...Jaj, csak idősebb lehetnék!

Azzal ő is elkezdte itatni az egereket.

Éppen versenyt sírtak, amikor megjöttek a többiek.

– Látom, vidámak vagytok – állapította meg némi derűvel a ház ura, amikor melléjük telepedett.